

CASSANDRA-PLAN

MEER WELVAART, MEER WELZIJN

MEER WELVAART DOOR RECHT EN ORDE

INHOUDSTAFEL

1. [Recht op een veilige leefomgeving](#)
  2. [Wettige bescherming geldt ook voor iemands goederen](#)
  3. [Een effectieve en transparante straftoemeting](#)
  4. [Strafrecht geldt alleen voor ernstige feiten](#)
  5. [Snel strafrecht](#)
  6. [Strafuitvoering in het land van herkomst](#)
  7. [PPS voor het gevangeniswezen](#)
  8. [Nood aan een ondubbelzinnig drugbeleid](#)
  9. [Geef justitie een ZET](#)
  10. [Arrondissementele schaalvergroting voor betere prestaties](#)
  11. [Hervormingen in de gerechtelijke procedure](#)
-

1. **Recht op een veilige leefomgeving**

1. Om het vertrouwen van de burger in de overheid te herstellen speelt het justitie en veiligheidsbeleid ongetwijfeld de belangrijkste rol. Burgers vragen zich vaak af of de overheid de veiligheid nog ernstig neemt.
2. De burger moet zich veilig en vrij voelen in zijn lokale gemeenschap, zijn straat, zijn wijk, zijn dorp. Veiligheid garanderen is toch wel dé kerntaak van de overheid bij uitstek. De burger hoort ook zijn verantwoordelijkheid te nemen. Het gejammer van ouders dat zij hun kinderen niet meer in de hand hebben kan niet gelden als excuus. Maar wij willen ouders ook niet aan hun lot overlaten. Ouders die zware problemen hebben met hun kinderen (drugs, criminaliteit, asociaal gedrag) moeten dit op een laagdrempelige wijze kunnen melden aan de instanties die instaan voor bijzondere jeugdzorg.
3. De verhouding van het aantal politiemensen ten opzichte van de totale bevolking is één van de hoogste in Europa. Toch blijft men klagen over het tekort aan blauw op straat. Dit komt door de talrijke administratieve taken op het politiekantoor. Secretariaatstaken moeten worden uitgevoerd door mensen die hiervoor speciaal werden aangeworven. De politiemans hoort op straat te opereren. Bovendien moet de recente wetgeving (de ‘kleine Franchimont’) die gezorgd heeft voor een enorme toename van het bureaucratische werk op politiekantoren zo snel mogelijk geëvalueerd worden.
4. In probleemwijken moet op gezag van de burgemeester nultolerantie kunnen gelden, zij het altijd voor een hernieuwbare beperkte tijd.

2. **Wettige bescherming geldt ook voor iemands goederen**

1. Er is geen sprake van een misdrijf wanneer doodslag, slagen en verwondingen geboden zijn door de ogenblikkelijke noodzaak van de wettige verdediging van zichzelf, van een ander of van goederen, behalve indien er een wanverhouding is tussen het verweer en de ernst van de aanval.
  2. Het rechtsgevoel bij een groot deel van de bevolking geeft aan dat iemand die naar aanleiding van een gewelddadige en gewapende overval overgaat tot de gewapende verdediging van zijn handelszaak of zijn goederen niet als een dader, maar als een slachtoffer moet worden behandeld. Hij dient noch vervolgd, noch gestraft te worden, tenminste voor zover de verdediging in verhouding staat met de aard en de intensiteit van de agressie. In bijna alle Europese landen kan je wettige verdediging invoeren voor de bescherming van eigendom. Dit heeft daar niet geleid tot een escalatie van geweld of excessen.
  3. De publieke opinie is voor een belangrijk deel voorstander van wettige verdediging van eigendom en zolang de overheid niet overal en altijd de veiligheid kan garanderen, zullen gevallen zoals de zaak Thybergien blijven voorkomen, wet of geen wet. Daar waar de overheid in gebreke blijft, dient de samenleving het gat dicht te rijden.
- 3. Een effectieve en transparante straftoemeting**
1. Van het strafrechtelijke systeem moet een geloofwaardige dreiging uitgaan. Onveiligheidsgevoelens ontstaan door de toegenomen criminaliteit en de reactie van politiek en gerecht hierop. De huidige manier van straffen wordt als onvoldoende beschouwd. Het doel, namelijk afschrikking, bestraffing en rehabilitatie, wordt niet gehaald. Een rechter heeft eigenlijk geen enkel zicht op de uitvoering van de straf die hij oplegt. Zo kan natuurlijk niet efficiënt worden gesanctioneerd.
  2. Zowel de pakkans als de effectiviteit van de sancties moet voldoende hoog liggen. Anders mist het strafrechtelijke systeem zijn doel. De waaier van sancties moet uitgebreid worden door de alternatieve sanctie (werkstraf) mogelijk te maken voor alle soorten misdrijven. De inhoud van de alternatieve straf moet verzaamd worden. Het karakter van “straf” moet m.a.w. duidelijk zijn.
  3. Gevangenisstraffen gelden voor zwaardere misdrijven (correctionele en criminele) waarvoor een alternatieve sanctie ontoereikend is. Een minimale gevangenisstraf van 1 jaar, gecombineerd met een uitgebreid gamma van alternatieve sancties in plaats van een korte gevangenisstraf, zal zorgen voor een effectieve bestraffing van misdrijven. Korte gevangenisstraffen^[1] komen immers niemand ten goede, de gedetineerde niet en de samenleving niet. Ze maken het onder meer onmogelijk om een reclasseringsplan voor de gedetineerde uit te werken. De regering heeft zo haar eigen manier om hierop te reageren: gevangenisstraffen van minder dan 7 maanden worden nooit uitgevoerd^[2]. Hierin ziet de paarse regeringsploeg ook dé oplossing om de overbevolking in de gevangenissen tegen te gaan.^[3] Dit is ONAANVAARDBAAR.
  4. De effectiviteit van het dreigen met een straf hangt af van de inschatting van de pakkans door de dader. Zoveel mogelijk misdrijven

moeten bestraft worden. Zowel de kleine diefstal als de grote overvallen.

5. Minimaal twee derde van de gevangenisstraf dient te worden ondergaan. Indien het individuele reclasseringsprogramma negatieve indicatoren vertoont, dient de ganse gevangenisduur te worden ondergaan. Strafvueroeringsrechtbanken beoordelen het reclasseringsprogramma, alsook de naleving van de voorwaarden.
  6. Er is geen plaats voor geïnterneerden in de gevangenis.[\[4\]](#)
  7. De Wet Lejeune wordt nu eens wel, en dan weer niet toegepast. Dit zorgt voor verwarring bij de publieke opinie. Een voorwaardelijke invrijheidsstelling wordt pas maanden na de toelaatbaarheidsdatum toegekend. (bij seksuele delinquenten kan dat zelfs jaren zijn) Ook de rechter wordt misleid. Rechters houden bij de toepassing van de strafwet rekening met de Wet Lejeune doch de marge op de toelaatbaarheidsdatum en de effectieve vrijlating is groot en onvoorzienbaar. In het Nederlandse systeem hebben de rechter, de dader en – zeer belangrijk – ook het slachtoffer zekerheid over de gevangenisduur.
  8. Voor moord en zedenmisdrijven kan geen verjaring gelden.
- 4. Strafrecht geldt alleen voor ernstige feiten**
1. Strafbepalingen die niet in het strafwetboek omschreven zijn worden vervangen door administratieve sanctiebepalingen.
  2. Strafrechtelijke maatregelen moeten beperkt worden tot de beteugeling van misdrijven tegen mens, goed, openbare orde en tegen de bijzondere integriteit die van sommige personen moet worden verwacht. In het licht van de tijdsgeest worden ze ook uitgebreid tot beteugeling van misdrijven tegen dieren. In het Strafwetboek moet alle misdrijven, waarvoor strafrechtelijke sancties gelden, worden opgenomen. Anders gezegd, de strafgerechten en de verwijzingsgerechten houden zich exclusief bezig met de toepassing van het strafwetboek. Het uitgebreide en zeer verspreide bos van strafbepalingen over talloze andere wetten, decreten en ordonnanties verspreid, dient gekapt te worden, deels door het afschaffen van de sanctionering, deels door de omzetting van strafrechtelijke sancties in administratieve, deels door de overbrenging ervan naar een gemoderniseerd strafwetboek.
  3. Het strafwetboek dateert al van 1867 en is aan modernisering toe. Strafmaten en boetebepalingen van toepassing op maatschappelijk even laakbare misdrijven zijn vaak bevreemdend verschillend. Ook van de hervorming van het Wetboek van Strafvordering (van 1808) moet dringend werk gemaakt worden.
- 5. Snel strafrecht**
1. Lichte misdrijven waarbij de dader bekend is en geen of nauwelijks bijkomend onderzoek vergen, dienen binnen de zes maand te worden afgehandeld.
  2. Verkeersovertredingen zonder lichamelijk letsel worden administratief afgehandeld.
  3. De termijn binnen welke recht geschied is uiterst belangrijk. “Justice must not only be done, but also seen to be done.” Strafprocedures waar

het slachtoffer jaren moet wachten vooraleer de dader wordt berecht, brengt zelfs bijkomende schade toe aan het slachtoffer.

4. Van zodra de dader bekend is kunnen 80 % van de klachten en strafonderzoeken kunnen binnen het jaar worden afgehandeld. Via het systeem van eerst bemiddeling daarna administratieve en alternatieve sancties, kan een strafprocedure worden afgewerkt zonder een tijdrovende procedure.

6. Strafuitvoering in het land van herkomst

1. Vreemdelingen die niet op permanente basis in ons land verblijven en veroordeeld werden tot een gevangenisstraf van minimum 1 jaar worden uitgewezen om in hun land van herkomst hun straf te ondergaan.
2. Hoewel allochtonen in ons land in de minderheid zijn, vormen zij in de gevangenis de grootste groep: namelijk 40% van alle gedetineerden. Met de allochtonen van Belgische nationaliteit meegeteld komt men tot 60%. De grote groep anderstalige vreemdelingen zorgt overigens voor grote veiligheidsproblemen binnen de gevangeniswanden.
3. Via bilaterale verdragen kunnen gevangenen hun straf in het land van herkomst uitzitten.

7. PPS voor het gevangeniswezen

1. Een uitbreiding van het gevangeniswezen zal de overbevolking van de gevangenissen tegengaan.
2. Zowel voor het beheer van de gevangenis als voor de bewaking van de gevangenen zal beroep worden gedaan op de private sector.
3. Overbevolking, verouderde infrastructuur, logge bureaucratie... de problemen waarmee onze gevangenissen al decennia lang kampen, komen nu pijnlijk aan het licht. Bovendien is ons gevangenisstelsel zeer duur. Elke gevangene kost ons 100 euro per dag. Alles samen zijn er 9.700. Er wordt meer dan 350 miljoen euro verspild aan een systeem dat duidelijk niet werkt. Het is een steeds weerkerend pijnpunt: een toenemende vraag naar structurele celcapaciteit. Tegelijkertijd nopen de budgettaire beperkingen tot ingrijpende bezuinigingen.
4. De private sector moet betrokken worden bij het gevangenisbeleid dat zal opereren conform strikte normen die worden uitgetekend door de overheid. Er zal grootschalig geïnvesteerd worden in nieuwe gebouwen. Wij moeten af van de 19e eeuwse opberghuizen die maar niet gemoderniseerd geraken. De opdrachten worden uitbesteed. Dit leidt tot een geweldige besparing in de bouwfase, dat blijkt uit alle studies. De uitbating zal worden overgelaten aan de private sector, die zoals blijkt in de Groot-Brittannië veel efficiënter is. Er zal een degelijk wettelijk kader voor het bewakingspersoneel in die instellingen worden geschapen. De overheid stelt eisen betreffende de opleiding en integriteit van de medewerkers en de wijze waarop toezicht wordt uitgeoefend op de uitvoering van geweldstaken en regimeactiviteiten. Het betalingsmechanisme wordt hierbij gekoppeld aan kwaliteit die constant wordt gecontroleerd. Een bonus-malussysteem zal voor extra motivatie zorgen: hoe minder recidive onder de gevangenen, hoe hoger de premie die het bedrijf krijgt voor de exploitatie van de gevangenis. Het geweldmonopolie blijft in

beginsel in handen van de overheid. Er zal altijd politie betrokken worden bij de uitoefening van de taken.

5. Een samenwerking tussen de publieke en private sector op het niveau van de strafuitvoering komt ten goede aan de maatschappij en de dader.
  6. De essentie van Publiek- Private Samenwerking is dat die verantwoordelijkheden, bevoegdheden en taken worden gelegd bij de partij die de risico's van die taken het beste kan vormgeven en dragen. Dit is niet hetzelfde als volledige privatisering. De essentie van het verschil tussen privatisering en PPS is welke partij het aanbod en de kwaliteit bepaalt. Bij PPS is dit de overheid, bij privatisering wordt het aanbod door de markt bepaald. In tegenstelling tot volledige privatisering heeft PPS het grote voordeel dat het publieke belang en de publieke verantwoordelijkheden duidelijk gewaarborgd blijven.
  7. Een aantal taken kan niet overgedragen worden aan de private sector:
  8. (1) Het effectief plaatsen van gedetineerden;
  9. (2) Het opleggen van aanvullende beperkingen op grondrechten bij wijze van disciplinaire straf;
  10. (3) Het verlenen van wettelijke beveiligingsbevoegdheden.
  11. Uit de conclusie van de commissie Hendrickx (Nederland) blijkt dat het overdragen van 'geweldstaken' aan private partijen niet bezwaarlijk is, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan.
8. **Nood aan een ondubbelzinnig drugbeleid**
1. Het is vreemd dat precies die partijen die het leven van de roker en de occasionele genietter van een verkwikkend glas met alle mogelijke middelen zuur willen maken, de grootste voorstanders zijn van druggebruik.
  2. Alle drugs – en daarmee bedoelen we alle psychoactieve stoffen, waartoe ook alcohol en nicotine behoren- kunnen nooit beschouwd worden als normale gebruiksmiddelen. Het gebruik van deze stoffen kan immers leiden tot schadelijke en zelfs gevaarlijke neveneffecten voor derden. Denken we maar aan het gevaar gecreëerd door het rijden onder invloed van alcohol of drugs. Daarom is het aanvaardbaar dat de overheid het gebruik van deze stoffen ontmoedigd door het heffen van accijnzen. De opbrengst van de accijnzen moet geïnvesteerd worden in drugspreventie en de curatieve behandeling van drugsverslaafden.
  3. Bij de vraag naar de beteugeling van het gebruik van psychoactieve stoffen en naar welke vorm van beteugeling (strafrechtelijk of fiscaal) moet ook rekening gehouden worden met cultureel aanvaarde en niet-aanvaarde stoffen. We leven nu eenmaal in een welbepaalde sociale, culturele en tijdscontext. Er moet ook een onderscheid kunnen gemaakt worden tussen stoffen die bij "een normaal functionerende persoon" de psyche problematisch kunnen verstoren en niet.
  4. Wel hebben wij nood aan een ondubbelzinnige drugswetgeving. Daarom moet er een ruim debat worden gevoerd en de vraag over wat kan en niet kan, moet bij referendum worden beslist.
9. **Geef justitie een ZET**
1. Het Zetprincipe – ZEKERHEID EFFICIËNTIE & TRANSPARANTIE – moet ook in onze justitie worden doorgevoerd. Dit is noodzakelijk. Door jarenlange verwaarlozing is de Belgische justitie één van de

minst performante openbare diensten geworden. Het Octopusakkoord van 1998 en de daaruit voortgevloeide maatregelen hebben daaraan niet veel verbetering gebracht. Het vertrouwen van de bevolking in Justitie blijft zeer laag. Meer drastische maatregelen waarin efficiënt management gekoppeld wordt aan meer individueel initiatief dringen zich op.

2. Eenheidsrechtbanken per arrondissement, waarin de rechtbank van eerste aanleg, de rechtbank van koophandel en de arbeidsrechtbank worden gefusioneerd.
3. De werklast van de magistraten is zeer ongelijk verdeeld. Sommige magistraten kreunen onder het werk en zien tegen een grote achterstand aan. Anderen hebben weinig werk. Niettegenstaande België één van de hoogste aantallen magistraten in verhouding tot de bevolking heeft, blijft de gerechtelijke achterstand zeer hoog. Rationele maatregelen dringen zich op.
4. Door het instellen van eenheidsrechtbanken kan de werklast efficiënter verdeeld worden onder een grotere groep magistraten. Eenheidsrechtbanken kunnen ook een remedie zijn voor de tijdrovende bevoegdheidsbetwistingen. In de eenheidsrechtbank beslist een magistraat in overleg met de partijen over de toewijzing van de zaak aan één van de gespecialiseerde kamers. Tegen zijn beslissing kan beroep aangetekend worden bij het hof van beroep, die daarover binnen een zeer korte termijn (max. 3 maand) een beslissing moet vellen.
5. Binnen de eenheidsrechtbanken is er uiteraard ruimte voor specialisatie. In zijn beleid legt elke eenheidsrechtbank vast op welke specialisaties de nadruk moet worden gelegd en hoeveel magistraten voor een bepaalde specialisatie moeten worden ingezet. Deze allocatie van magistraten moet aangepast worden aan de wijzigende behoeften en de eisen van een billijk verdeelde werklast.

10. Arrondissementele schaalvergroting voor betere prestaties

1. Vandaag zijn er in ons land 27 gerechtelijke arrondissementen. Elk gerechtelijk arrondissement is de zetel van een rechtbank van eerste aanleg, die een gewone burgerlijke rechtbank, een correctionele rechtbank en een jeugdrechtbank omvat. Daarnaast is er nog een rechtbank van koophandel en een arbeidsrechtbank. Bevoegdheidskwesties tussen al deze rechtbanken worden geregeld door de arrondissementsrechtbank. Het openbaar ministerie in elk arrondissement wordt geleid door de Procureur des Konings. De gerechtelijke arrondissementen zijn verder opgedeeld in gerechtelijke kantons.
2. Gerechtelijke arrondissementen moeten vergroten tot een cluster van steden en gemeenten, of, in de lijn van onze voorstellen, van stad- en streekgewesten, waarin minstens een half miljoen mensen wonen.
3. Een grondige herschikking van de arrondissementele grenzen zal leiden tot een betere performantie van Justitie. Het aantal gerechtelijke arrondissementen wordt teruggebracht naar maximum een tiental voor Vlaanderen, één voor elke taalgemeenschap in Brussel en een zestal voor Wallonië. De schaalvergroting zal een betere werkverdeling, een beter beheer en een betere automatisering mogelijk maken.

11. Hervormingen in de gerechtelijke procedure

1. Terecht klaagt men erover dat een proces een dure zaak is en dat men vaak grote sommen dient uit te geven om zijn evident recht te bekomen, wat begrijpelijkerwijs onrechtvaardig overkomt. In vele gevallen zal een partij, die nochtans een rechtmatige eis heeft, afzien van een proces wegens de lange duur en de hoog oplopende advocatenkosten. Daardoor mist het gerechtelijke systeem deels zijn doeltreffendheid. In vele gevallen zal een rechtmatige eis nooit voor de rechtbank gebracht worden en zal de rechtzoekende, die juridisch gezien wel gelijk heeft, nooit zijn gelijk halen.
  2. Dit falen van het gerechtelijke systeem kan deels verholpen worden door de advocatenkosten voor een deel te laten dragen door de verliezende partij. Dit zal partijen met een eis, die een grote kans heeft ingesteld te worden, maar die onder het huidige systeem niet ingesteld wordt wegens de te hoge kosten, nu wel toelaten deze in te stellen. Anderzijds zullen eisen, waar de kans op inwilliging eerder laag ligt niet meer opgesteld worden omdat de eiser, bij niet-inwilliging nu ook het risico loopt de advocatenkosten van de winnende partij te moeten betalen.
  3. De verliezende partij moet echter niet opdraaien voor extreem hoge advocatenkosten die eventueel door de winnende partij gemaakt werden. Daarom pleiten we ervoor dat de huidige rechtsplegingvergoeding^[5] wordt opgetrokken en dat deze bepaald wordt in verhouding met de betwiste som. De wetgever stelt, in samenspraak met de Orde van Vlaamse balies, de Conférence des barreaux francophones et germanophones en de balie bij het Hof van Cassatie, de hoogte van de rechtsplegingvergoeding vast. De Orde van Vlaamse Balies heeft trouwens al een dergelijk voorstel uitgewerkt.
  4. Er moeten een aantal ingrepen in het Gerechtelijk Wetboek worden doorgevoerd, waaronder de verplichting om op de eerste zitting een kalender op te stellen met termijnen waarbinnen de partijen moeten concluderen en waarin de pleitzitting bepaald is
  5. De gerechtelijke achterstand moet teruggedrongen worden door een waaier van maatregelen. Het stimuleren van bemiddeling en arbitrage is één van die maatregelen. Een fiscale tegemoetkoming is een prikkel. Het gaat om een gedragssturende aftrek. De domeinen waarop arbitrage mogelijk is, worden uitgebreid. Arbitrage wordt bijvoorbeeld mogelijk voor echtscheidingen waarbij geen kinderen betrokken zijn. Strafzaken over kleinere misdrijven worden opgelost door een akkoord tussen de beschuldigde, het parket en het slachtoffer.
  6. Een burgerlijke procedure waarbij beroep wordt aangetekend, duurt minstens 2 jaar. De simpele invordering van een factuur kan zo jaren duren en bedrijven in liquiditeitsmoeilijkheden brengen. Met simpele ingrepen in het Gerechtelijk Wetboek kan dit tegengegaan worden. ^[6]
-

[1] In 2002 werden 27.011 politionele en correctionele gevangenisstraffen uitgesproken, waarvan 63% kleiner is dan of gelijk aan 6 maanden.

[2] Dit op basis van een ministeriële omzendbrief van Onkelinx van 17 januari 2005.

[3] De opsluiting van veroordeelden met een correctionele of politiestraf tot en met een jaar, is dan ook gedaald met 86%.

[4] Jaarlijks worden ongeveer 350 interneringen uitgesproken. Op dit ogenblik zitten ongeveer 500 geïnterneerden in de gevangenis terwijl zij eigenlijk thuis horen in de behandelingsinrichtingen. België is hiervoor al herhaaldelijk op de vingers getikt door de Raad van Europa.

[5] De rechtsplegingvergoeding is de wettelijk bepaalde som die de verliezende partij aan de winnende partij moet betalen.

[6] Zoals de verplichte toepassing van art. 747 Ger. W. op de eerste zitting, waarbij de rechtsdag maximum 10 maanden kan verwijderd zijn van de eerste zitting.